

інноваційними процесами / В.М. Гречаний // Економіка АПК. – 2002. – №3. – С. 23–25.

4. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку / С.В. Захарін // Фінанси України. – 2004. – №10. – С. 72–81.

5. Радіонова І.Ф. Економічне зростання за участі державних фінансів / І.Ф. Радіонова // Фінанси України. – 2008. – №1. – С.33–46.

6. Харламова Г.О. Вплив інвестицій на економічне зростання / Г.О. Харламова // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 57– 64.

УДК:664.12

Зигрій О.В.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В БУРЯКОЦУКРОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Тернопільський національний економічний університет

Conceptual developed plant the formations of integrated model as the means of an increase in the high quality of the work of sugar-beet production, stabilization of the market for sugar. It is proposed to provide the formation of the regional associations, capable of ensuring the parity conditions of the functioning of the agrarian, processing, service and commercial enterprises.

Формування інтеграційних процесів у бурякоцукровому виробництві набуває сьогодні дедалі більшої актуальності, оскільки поєднує інтереси учасників виробництва продукції підкомплексу, спрямованих на досягнення спільної для всіх учасників інтеграційного процесу мети, та організацію заходів по досягненню цієї мети.

Головною метою інтеграції є одержання додаткового ефекту для всіх учасників інтеграційного процесу порівняно з одноосібним господарюванням та контроль і гарантія отримання своєї частини результатів від здійснення інтеграції. Або іншими словами, єдність цілей має породжувати єдність результатів.

Для того, щоб визначити основні напрями удосконалення механізму інтеграції, необхідно визначити основні цілі запровадження інтеграційних зв'язків у бурякоцукровому підкомплексі, серед яких можна виділити такі:

- забезпечення неперервності єдиного технологічного процесу вирощування цукрових буряків та виробництва цукру, вирішення проблеми соціальної справедливості (доступ селян до готової продукції, рентабельність виробництва якої традиційно вважалася вищою за сировину);

- постійне підтримання на належному рівні не тільки власного виробництва, а й виробництва у партнерів по технологічному циклу шляхом швидкої мобілізації для цих цілей капіталу, вирішення проблеми зниження ризику через обмежену відповідальність учасників інтеграції, сприяння реструктуризації підкомплексу і запровадження нових сучасних технологій;

- наближення умов виробництва і збуту продукції до світових стандартів через формування маркетингових служб тощо.

Побудова інтеграційних процесів у бурякоцукровому виробництві

Тернопільської області повинна враховувати специфіку економічних, виробничих відносин і технологічного процесу. При цьому рекомендується виділити ключові вузли та визначити їх роль у формуванні інтеграційних процесів. Необхідно мати на увазі, що головним є виробництво основної продукції.

Для успішного розвитку інтеграційних процесів в бурякоцукровому виробництві регіону слід поєднати всі взаємодоповнюючі його ланки: селекцію і насінництво; виробництво цукрових буряків; переробку цукрових буряків і виробництво цукру; інфраструктуру.

Концепція розвитку нових інтеграційних формувань у бурякоцукровому виробництві знаходиться на стадії розроблення. У господарській практиці виникають різноманітні виробничі формування, причому у різних організаційних формах, що дозволяється чинним законодавством, а також зумовлюється необхідністю і потребами часу. Значно підвищується увага науковців і практиків до теоретичних засад організації ефективного сільськогосподарського виробництва, тому вважаємо, що необхідно знайти наукове обґрунтування та оптимальні напрями розвитку інтеграційних процесів у бурякоцукровому виробництві даного регіону.

Реальна практика існуючих економічних відносин останніх років певною мірою не відповідає інтересам виробників ні сировини, ні цукру. Різні законодавчі та нормативні документи, які регулюють діяльність у сфері інтеграції у межах бурякоцукрового підкомплексу, не задовольняють інтереси обох партнерів і є наслідком загальної невідповідності до проведення економічних реформ у країні.

Тому вважаємо, що одним із головних завдань розвитку інтегрованого бурякоцукрового виробництва Тернопільської області є ліквідація міжвідомчих бар'єрів між сферами і галузями, перехід до механізму функціонування виробництва, який забезпечував би оцінку його ефективності в цілому та його підрозділів за кінцевим результатом.

Агропромислова інтеграція у бурякоцукровому виробництві Тернопільської області здійснювалася і раніше. Однак перехідний період не тільки загальмував інтеграційний процес, а й зруйнував досягнуте. Сьогодні вимагає від нас нових підходів до подолання цих тенденцій і зобов'язує стимулювати інтеграцію вже на новій, ринковій основі. При цьому слід відтворити і укріпити єдність, цілісність бурякоцукрового виробництва, інтегрувавши всі його ланки технологічного процесу: вирощування насіння і цукрових буряків, виробництво цукру, його реалізацію та реалізацію супутніх продуктів. Досягнення єдності неможливе, на наш погляд, без переходу до регульованого ринку, системного впровадження нових інтегрованих форм господарювання.

Досягнення цілісності бурякоцукрового виробництва — це, насамперед, проблема технології виробництва, яка потребує єдності і безперервності. Розрив між будь-якими її ланками спричиняє великі втрати. Технологія об'єднує різноманітні форми власності, які повинні дотримуватись певних закономірностей, забезпечувати безперервність, уніфікацію та стандартизацію,

спеціалізацію і кооперацію виробництва, технологічність, якість та конкурентоспроможність продукції.

Щоб продовжити формування інтеграційних процесів у бурякоцукровому виробництві області, слід особливу увагу звертати на те, щоб забезпечити комплексний підхід до розв'язання питань виробництва цукрових буряків, повного їх збереження та якісної переробки. Вузловими питаннями в цьому є:

- ретельне врахування необхідності формування спеціалізованої сировинної зони і раціонального розміщення переробної промисловості;
- забезпечення реконструкції діючих переробних підприємств, збільшення розмірів завантаження сировиною;
- створення інтегрованих агропромислових структур, здатних забезпечити комплексне використання цукросировини, скорочення втрат, транспортних, інших накладних витрат та зберегти якість кінцевої продукції;
- захист вітчизняної цукрової промисловості від необґрунтованого зусилля імпорту цукру.

У формуванні інтеграційних процесів переробні підприємства завжди прагнуть до, так званої, повної збалансованості сировинних ресурсів і виробничих потужностей. Вважаємо, що цього можна досягти, якщо брати до уваги такі обов'язкові складові:

- наявність довгострокових договірних відносин з виробниками та постачальниками сировини;
- оптимальну тривалість виробничого періоду;
- чітку забезпеченість (відповідно до реальних можливостей) виробничого циклу обсягами та технологічною якістю сировини;
- фактичну організаційно-технічну готовність виробничих потужностей в стислі строки переробити цукросировину.

Проблема повної збалансованості безпосередньо на цукрових заводах трансформується в повне завантаження виробничої потужності, розв'язання її вимагає визначення можливих обсягів переробки цукрових буряків і тих зовнішніх факторів, які можуть справити певний небажаний вплив на результат.

Поглиблюючи агропромислову інтеграцію у бурякоцукровому виробництві, слід враховувати, що майже всі цукрові заводи і бурякосійні господарства приватизовані, перетворені в акціонерні товариства, де вищим органом є збори акціонерів, і ніхто не може зобов'язати їх укладати невігідні та нерівноправні контракти. На основі цього існують різноманітні форми інтеграції у бурякоцукровому виробництві:

- цукровий завод орендує у бурякосійних господарств землю для вирощування цукрових буряків, використовуючи техніку і трудові ресурси цих господарств;
- контрактна інтеграція, коли взаємовідносини між цукровими заводами і бурякосійними господарствами регулюються контрактом;
- цукровий завод створює машинотехнологічну станцію, яка забезпечує бурякосійні господарства технікою, добривами, засобами захисту рослин та ін.;
- спільне вирощування цукрових буряків бурякосійними господарствами і

цукровими заводами за рахунок кредитів;

- оренда землі цукровими заводами у колективних сільськогосподарських підприємств і вирощування на ній цукрових буряків;
- спільне підприємство з іноземними фірмами, в яке входять цукровий завод і бурякосійні господарства;
- цукровий завод володіє контрольним пакетом акцій і є материнською компанією, а бурякосійні господарства — дочірніми підприємствами;
- партнери цукрового заводу є власниками контрольного пакету акцій цього заводу;
- до складу інтеграційного об'єднання входять не тільки цукрові заводи і бурякосійні господарства, а й інші учасники бурякоцукрового комплексу;
- диверсифікація компанії, до складу якої входять кондитерські, тваринницькі та інші цехи, ділянки підприємства, об'єднання тощо;
- створення фінансово – агропромислових груп, до складу яких повинні входити не менше чотирьох типів банків (продовольчий, галузевий, інвестиційний, резервний) як вітчизняних так і зарубіжних, асоціація продовольчих баз, оптових ринків, супермаркетів, транспорту, агросервісу, включаючи інформаційні видання, а також асоціація цукрових заводів і бурякосійних господарств.

Інтеграція аграрних підприємств як виробників цукросировини та монополізм переробних підприємств полишаються тим середовищем економічних відносин, яке потребує глибокого осмислення та взаєморозуміння. Без втручання держави і без вибору найбільш прийнятної моделі таких відносин не обійтися. Тому пропонуємо на розгляд три можливих варіанти моделей економічних відносин у бурякоцукровому виробництві області (див. рис. 1, 2, 3).

1-й варіант. Дана модель існує в сучасному бурякоцукровому виробництві Тернопільської області, характеризується на давальницьких принципах з передачею цукрових буряків на тривале зберігання без втрат права власності.

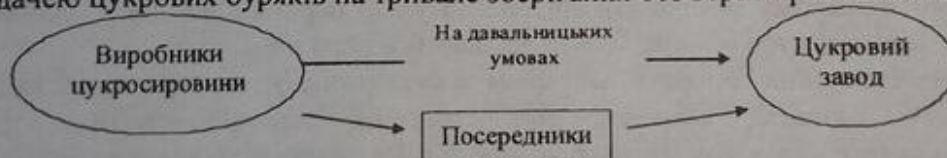

Рис. 1. Існуюча модель агропромислової інтеграції на давальницьких умовах у Тернопільській області

2-й варіант. Дана модель інтеграції дозволить здійснити розподіл прибутку, одержаного від реалізації кінцевого продукту, пропорційно вкладеному капіталу.

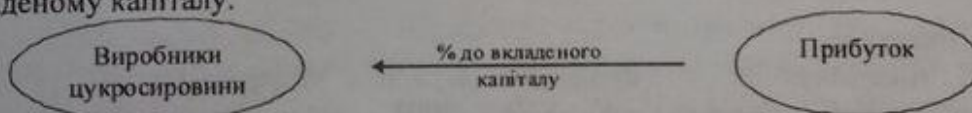

Рис. 2. Пропонована модель розподілу прибутку до відсотка вкладеного капіталу партнерами інтегрованого бурякоцукрового виробництва

3-й варіант. Дана модель характеризує забезпечення еквівалентності обміну між сільськогосподарським виробництвом, переробною галуззю,

торгівлею через формування в кожній галузі цін на продукцію на базі концепції ціни виробництва, що забезпечує отримання рівновеликого прибутку на рівновеликий авансований капітал, включаючи вартість землі.

Рис. 3. Запропонована модель еквівалентності обміну між всіма партнерами інтегрованого бурякоцукрового виробництва

Аналізуючи три варіанти моделей економічних відносин очевидним стає те, що кожен варіант базується на певних діалектичних суперечностях, потребує відповідних умов для запровадження, має позитивні й негативні сторони, але однаково реальні і можливі. Більше того, третій варіант певною мірою реалізується в агроторговельних та агропромислових підприємствах. Перший варіант з певними допущеннями застосовується в бурякоцукровому підкомплексі області. Однак вважаємо, що економічні відносини це справа самих сторін інтеграційного процесу. Але при їх виборі треба зважити всі позитивні та негативні прояви, які по-різному можуть складатися в кожному конкретному випадку.

Усі учасники інтеграції, виконуючи властиві тільки їм функції агропромислового циклу, зацікавлені в участі при розподілі кінцевого результату, тобто прибутку. За другим варіантом норма прибутку вирівнюється завдяки механізму ціни виробництва. За умов першого варіанту, економічна рівноправність сторін вирішується договірним порядком.

Найскладніше вибрати механізм взаєморозрахунків при запровадженні третього варіанта, зокрема, при створенні агропромислових структур незамкнутого характеру, тобто при інтеграції в сфері управління та координації аграрного, переробного і торговельного циклів [2, с. 280].

Будь-який з розглянутих варіантів, при всій їх різній економічній базі, має одну спільну кінцеву мету — досягти максимально можливої гармонізації корпоративних інтересів між усіма партнерами бурякоцукрового виробництва.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник / Андрійчук В. Г. – [2-е вид.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 624 с.
2. Устенко Л.Н. Агропромышленная интеграция на рынке продовольственной продукции / Устенко Л. Н. – М.: Изд. ГНОМид, 2000 - 555с